КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ДАНИНА МОДІ ЧИ ПРАКТИЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ?

Катерина Олександренко
доктор психологічних наук, доцент
Хмельницький національний університет
E-mail: oleksandrenkok@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-9735-3715

У свій час відомий славіст О. М. Трубачов, говорячи про місце і роль сучасного наукового напряму, який отримав назву когнітивізму, згадав метафору одного із лінгвістів, що мовознавство – це наука повернень. При цьому вчений навів біблейське висловлювання: «Буває дещо, про що говорять: «Дивись – ось це нове», але ж воно було в віках, які були ще до нас». Певною мірою одним із таких повернень є звернення сучасних лінгвістів (і не лише їх) до проблеми мовної компетенції.

Запущений Н. Хомським у науковий обіг термін «мовна компетенція» згодом отримав різноманітні тлумачення, найчастіше доволі віддалені від першоджерела. Що ж розумілося під цим терміном з самого початку? За Н. Хомським, загальна теорія мови базується на протиставленні мовної компетенції і використання мови. Дж. Лайонз так тлумачить ці два поняття: «Мовна компетенція – це частина знань, а саме знань про мову, завдяки яким мовець здатний побудувати нескінченну кількість речень, які утворюють дану мову, що відповідає визначенню мови (за Н. Хомським) як безлічі речень на цій мові». Далі Дж. Лайонз продовжує: «Протилежною цьому використанню мови є мовна поведінка, яка визначається не лише мовною компетенцією мовця, а й багатьма нелінгвістичними факторами, що включають, з одного боку, прийняті в певному суспільстві умовності, уявлення про навколишній світ, емоційне ставлення мовця до предмета повідомлення, його презумпції стосовно адресата тощо, а з іншого боку, – психологічні й

фізіологічні механізми, які беруть участь в процесі породження висловлювань» (Лайонз, 2004).

Давайте розглянемо визначення цих понять. Що таке компетенція взагалі? Згідно із енциклопедичним словником компетенція – це знання і досвід у тій чи іншій діяльності. Про які знання та досвід йдеться, якщо їх співвідносити з поняттям мовна компетенція. Знання мови – це знання правил, які мовець використовує, вибудовуючи своє мовлення. Знання цих правил певною мірою ґрунтуються на вродженій здатності до побудови й аналізу тих висловлювань, які він чує з дитинства. Стихійне, а пізніше цілеспрямоване навчання мови, а точніше її будові, власне і формує мовну компетенцію. І як зазначено в енциклопедичному визначенні компетенції, її складовою частиною є досвід, тобто набуття мовленнєвих умінь і навичок в процесі комунікації, а конкретніше мовленнєвій діяльності. Дуже важливою характеристикою мовної компетенції є вроджена мовна здатність, яка, на думку К. Ажежа, «імпліцитно міститься у понятті компетенція» і що «завдяки цій природній здатності дитина спроможна використовувати моделі речень, які вона виявляє у мовленні оточуючих і за зразком самостійно вибудовує мовні висловлювання. Саме здатність розуміти мовні структури закладена в нейрологічних структурах людського мозку, і ця здатність властива всім представникам людського виду і має вроджений характер. Але при цьому варто відмежовувати поняття вродженої здатності до мови від вродженого мовного знання: мовне знання у людини еволюціонує як у філогенезі, так і в онтогенезі, еволюціонує у напрямку до найбільшої складності, оскільки потреби компетенції в процесі розвитку людського суспільства породжують потребу у все більш складних побудовах» (Ажеж, 2003).

Коли йдеться про вроджену здатність людини до мови, тобто її засвоєння, оволодіння в процесі комунікації, не можна оминути і той природній чинник, як особливі здібності володіння мовою в різних сферах мовленнєвої діяльності: здібності до засвоєння і володіння багатьма мовами (поліглотство), мистецтво мовлення

в словесній художній творчості, ораторське мистецтво, мистецтво дипломатичного мовлення тощо.

Мовна компетенція полягає в тому, що людина зберігає у своїй пам'яті, а потім відтворює одиниці мови, її конструкції. Однак у практиці мовлення, чи то в момент створення нових текстів, чи в момент їх сприйняття, розуміння, людина поводить себе і як рядовий споживач мовлення, і як творець.

З урахуванням того, що дана природою здатність людини до мовної діяльності формується й розвивається поетапно і з урахуванням конкретного соціокультурного середовища, методична стратегія навчання людини рідної й іноземної мови повинна бути різною. Усвідомлення цього було стимульовано аналізом сутності мовної компетенції.

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ПСИХОЛОГІВ В ОНЛАЙН-ПРОСТОРІ

Микита Панов
кандидат психологічних наук
Комунальний вищий навчальний заклад
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
E-mail: nikita.psyhol@ukr.net
http:/orcid.org/0000-0002-5085-8895

Найбільш доступний канал самопрезентації психолога – це акаунт популярної соціальної мережі або розміщення персональної сторінки на онлайн-ресурсі, що просуває відповідні послуги. Вони виконують роль своєрідного віртуального кабінету, допомагаючи клієнту та психологу знайти один одного і налагодити зв'язок. Тут же фахівець оприлюднює